HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רופא מומחה. לא מרע נפשיה לשויה כרות שפכה: **לעז לעוסק לחיפוך דלחפיכין מעיקרא.** לדבי יהודה כותי לחסר ועובד כוכבים מותר לעובד כוכבים אין דרכו למול גבי לשם עבודת כוכבים ולעפיכות למיס לא חייש הוחיל ואחריס על גביו: **ודקשיא לך דרבי יהודה לדרבי יהודה.** לפסיל מילת עובד כוכבים מגזירת הכתוב [כו:] דסבית ר' יהודה הגשיא היא: **מ"ט דרבי יהודה.** כר פלוגתא דרבי יוסי לפסיל כותי: **לה' חמול.** ועשה פסח לה' חמול וגו' ודריס בית מילה לשמה הלכך כותי פסול דחל שלא לשמה חל עובד כוכבים לא מסיל שלא לשמה לעשות ליראל שאומר לו מהול והייט לשמה: **חמול ימול.** רבוית הוא: **נפשח רחים.** לה' דקרא לפסח קאי שחפסח עשייתו לשמה: **ואתה תח בריתי תשמור.** וחרנך לחריך על עובד כוכבים: **חמול ימול.** קרי בית חמל ימול מי שהוא מהול ימול לחריס: **גנגוני.** לוחה מהולה: **קוסם שאני נהנה לעריס.** חס שאני נהנה מן העריס לסור עלי בקוסס וקוסס הוא לשון הקדם: **שמעו לחיו מחמס מילה ולא מהלוהו.** לזה שלא ימוח: **ופקח.** ע"י שיח: **ופכרת.** לחכרה לאחר וכרת: **כתני' מתרפאין מהן.** מקבלין מהן לרפואה: **ממון ופסוח בגמרא מפרש: ואין מסתפרין מהן כלל מקוס.** לפילו נשפילי לה"ר שעובדין סס מדיר שמא יחמוך לוחרו בחעבר: **גמ' רפוי נפשוח נחנס.** כלומר מעלמו ומנפשו הוא עושה כמו סס יש לח נפשס (בחולין כג.) בדעתכם: **נשמה.** לח קטיל לחייס להפסדא לחגריה: **ריפוי ממון מכה אחין בה סכנה.** שיכול העובד כוכבים לקלקלו שחכחב לו יותר ויוליך ממון לרפואות: **ריבדא דכוסילחא.** כלי לומן המקיז בכחפיס. ריבדא מכח ככלי ובלע"ז פיינדר"ם. כלומר לי כבדא לי ריבדא לכוסילחא שחקיז לי לומן ישראל לח חמינא לעובד כוכבים לחקוייה להעניר הכחב לחקור למקור גופו ליד עובד כוכבים: **ריפוי נפשוח גופו.** ולחפי חין סכנה בדבר: סבר

ברופא מומחה דבי אחא רב דימי א"ר יוחנן אם היה מומחה לרבים מותר וסבר רבי יהודה כותי שפיר דמי והתניא [ו]ישראל מל את הכותי וכותי לא ימול ישראל מפני שמל לשם הר גרזים דברי רבי יהודה אמר לו רבי יוסי וכי היכן מצינו מילה מן התורה לשמה אלא מל והולך עד שתצא נשמתו אלא לעולם איפוך כדאפכינן מעיקרא ודקא קשיא דרבי יהודה אדר' יהודה ההיא דרבי יהודה הנשיא היא דתניא רבי יהודה הנשיא אומר מנין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה ת"ל [1]ואתה את בריתי תשמור אמר רב חסדא מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב [2]לה' המול ורבי יוסי [3]המול ימול ואידך הכתיב לה' המול ההוא בפסח כתיב ואידך נמי הכתיב המול ימול [4]דברה תורה כלשון בני אדם איתמר [5]מנין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה דרו בר פפא משמיה דרב אמר ואתה את בריתי תשמור [6]ורבי יוחנן המול ימול מאי בינייהו ערבי מהול וגבנוני מהול איכא בינייהו מאן דאמר המול ימול איכא ומ"ד את בריתי תשמור [א]ליכא ולמאן דאמר המול ימול איכא והתנן [ב]קונם שאני נהנה מן הערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים אלמא אף על גב דמהילי כמאן דלא מהילי דמו אלא איכא בינייהו ישראל שמתו אחיו מחמת מילה ולא מלוהו למ"ד ואתה את בריתי תשמור [ג]איכא למאן דאמר המול ימול ליכא ולמ"ד המול ימול ליכא והתנן [ד]קונם שאני נהנה ממולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי עובדי כוכבים אלמא אע"ג דלא מהילי כמאן דמהילי דמו אלא איכא בינייהו אשה למ"ד ואתה את בריתי תשמור ליכא דאשה לאו בת מילה היא ולמ"ד המול ימול ליכא דאשה כמאן דמהילא דמיא ומי איכא למאן דאמר אשה לא והכתיב [4]ותקח צפורה צר קרי ביה [ה]ותקח והכתיב ותברות קרי ביה ותברת דאמרה לאיניש אחרינא ועבד ואיבעית אימא אתיא איהי ואתחלה ואתא משה ואגמרה: **מתני'** [ו]מתרפאין מהן ריפוי ממון אבל לא ריפוי נפשות ואין מסתפרין מהן בכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ז]ברה"ר מותר אבל [ח]לא בינו לבינו: **גמ'** מאי ריפוי ממון ומאי ריפוי נפשות אילימא [ט]ריפוי ממון בשכר ריפוי נפשות בחנם ליתני מתרפאין מהן בשכר אבל לא בחנם [י]אלא ריפוי ממון דבר שאין בו סכנה ריפוי נפשות דבר שיש בו סכנה והאמר רב יהודה אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו אלא ריפוי ממון בהמתו ריפוי נפשות והיינו דאמר רב יהודה אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו אמר רב חסדא אמר מר עוקבא [יא]אבל אם אמר לו סם פלוני יפה לו סם פלוני רע לו מותר סבר

אלמא [ו](דלא מהילי כמאן דמהילי) דמו. תימה מלי

קפריך מנדרים למ"ד המול ימול דלמא שמיי נדרים להלך בהן אחר לשון בני מדם והתם נמי דקפטיט מקרא קרא ל"ל הא אמר בנדרים הלך אחר לשון בני מדם מפיק ליה מקרא כי לא נתברר לנו לשון בני מדם אם לא מן הפסוק וכיוצא בזה אימא בפ"ק דפסחים (דף ג.) והא קמ"ל לחור כוכבים חור הוא ונפקא מינה לנודר [מ] מי נמי שפיר פריך מקרא להדדי דהתם נפיק מקרא דכל העובדי כוכבים עליהם ואין מילתם חשובה לקרותה מילה וקאמר לעולם דסבר למימר דסוי ערבי וגבנוני בכלל מהולים: **איכא** בינייהו אשה. תימה לממי לא אמר אילימא בינייהו מומר לערלות דלמ"ד ואתה את בריתי (א) ליכא שמיו בכלל לשמור דלמאן דאמר פרק השולח (גיטין דף מה.) לישראל מומר לאו בר קטירה הוא דהתם כיון שמיו בר מילה כיון שמיו חפץ לימול ולמ"ד המול ימול אילא לחמי דלמאי לעיל מע"ג דלא מהילי כמאן דמהילי דמו ואור"י דמומר לערלות מיהו בר שמירת ברית הוא דלא שמיו חפץ לבל מיהו בר שמירת ברית הוא שלא שמיו חפץ לבל מיהו בר קטירה הוא דלא שמיו מקיים מלות וקשרתם לאומר שמיו בכלל וכתבתם וזה מבטל מלות קשירה מעליו: **אשה** לאו בת מילה היא. יש לפסוק כרב ואין לחם כסרה למול לחף על גב דרב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן דהא הלכה כרב דבריית דרבי יהודה אפילו הגשיא קיימא כוותיה לבל בה"ג פסק לחם כסרה למול ולרב לחמר אינה כסרה למול לריך לפרש בפרק קמא דקדושין (דף כט.) למלריך אומו ולא אומה למדרש שמיטת למול בנה היינו לבקש למהלו:

למיי

מתרפאין מהן ריפוי ממון אבל לא ריפוי נפשות. אוקימנא ריפוי ממון כגון בהמתו של ישראל שהוא ממונו ורבינו גמר המילה: **מתני'** אתה ולא כותי וכ"ש עובד כוכבים ועוד כתיב ועשה פסח לה' הוא שכשר למול אבל עובד כוכבים לא ורבי יוסי חולק עליו ואומר וכי היכן מצאנו בתורה מילה לשמה אלא

ברופא מומחה. ולפילו אינו מומחה למילה לא מרע נפשיה בכל דבר שיתעסק בו: **ורבי** היכן מצינו מילה לשמה. הכא משמע לרבי יהודה אע"ג דבעי מילה לשמה מסקינן דמכשר לה בעובד כוכבים ותימה מ"ס מגט דבעינן לשמה ופסלינן בחיצת עובד כוכבים בגט פ' [המגיש] (גיטין דף כג. ושם ד"ה עובד כוכבים) משום דעובד כוכבים מלעשות לשם גירושין עומלת הלכך גט בעובד כוכבים פסול והלכך לריך שיפרש בחתב הגט בתחלת הכתיבה חני כותב לשם פלונית והוא הדין בס"ת לריך שיאמר בפירוש בתחלת הכתיבה חני כותב לשם קדושה דמשמע לאו לשמן וכן משמע פרק הניזקין (גיטין דף נ.) מזכירות שלו לא כתבתי לשמן משמע לא פירשתי לשמן דלי משמע כשר עד שיפרש שלא לשמן היה לו לומר כתבתים שלא לשמן וכן משמע נמי בפרק השולח (שם דף מה.) גבי רשב"ג שהעיד בניידן ליקח ספרים מעובד כוכבים ומקשה ורשב"ג עיבוד לשמן נעי כתיבה לשמן לא נעי ומדפסיל כתיבה בעובד כוכבים ס"מ דמשמע לאו לשמן דלי משמע לשמן ליתכשר כמו בגילה ות"ח כיון דמשמע לאו לשמן ת"ל [ג]איבא למאן דאמר המול ימול ליכא ולמ"ד המול ימול ליכא והתנן [ד]קונם שאני נהנה ממולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי עובדי כוכבים אלמא אע"ג דלא מהילי כמאן דמהילי דמו אלא איכא בינייהו אשה למ"ד ואתה את בריתי תשמור ליכא דאשה לאו בת מילה היא ולמ"ד המול ימול [ה]איכא דאשה כמאן דמהילא דמיא ומי איכא למאן דאמר אשה לא והכתיב [4]ותקח צפורה צר קרי ביה [ה]ותקח והכתיב ותברות קרי ביה ותברת דאמרה לאיניש אחרינא ועבד ואיבעית אימא אתיא איהי ואתחלה ואתא משה ואגמרה: **מתני'** [ו]מתרפאין מהן ריפוי ממון אבל לא ריפוי נפשות ואין מסתפרין מהן בכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ז]ברה"ר מותר אבל [ח]לא בינו לבינו: **גמ'** מאי ריפוי ממון ומאי ריפוי נפשות אילימא [ט]ריפוי ממון בשכר ריפוי נפשות בחנם ליתני מתרפאין מהן בשכר אבל לא בחנם [י]אלא ריפוי ממון דבר שאין בו סכנה ריפוי נפשות דבר שיש בו סכנה והאמר רב יהודה אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו אלא ריפוי ממון בהמתו ריפוי נפשות והיינו דאמר רב יהודה אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו אמר רב חסדא אמר מר עוקבא [יא]אבל אם אמר לו סם פלוני יפה לו סם פלוני רע לו מותר סבר

אלמא [ו](דלא מהילי כמאן דמהילי) דמו. תימה מלי לפרש בפרק קמא דקדושין (דף כט.) למלריך אומו ולא אומה למדרש שמיטת למול בנה היינו לבקש למהלו:

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם:
בראשית יז ט

2. וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה הִמּוֹל לוֹ כָּל זְכָר וְאָז יִקְרַב לַעֲשֹׂתוֹ וְהָיָה כְּאֶזְרַח הָאָרֶץ וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ: שמות יב מח

3. הִמּוֹל יִמּוֹל לְיֶלֶד בֵּיתֶךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם: בראשית יז יג

4. וַתִּקַּח צִפֹּרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת עָרְלַת בְּנָהּ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן דָּמִים אַתָּה לִי:
שמות ד כה

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מיכל וכו' את בריתי תשמור ליכא:

לעזי רש"י

פיינדר"א [פוינטור"א]. נקב.

מוסף רש"י

בערלי ישראל. לענין נדר מולין ניהנה להלך אחר לשון בני אדם ישראלים לא קרי להו ערלים ועובדי כוכבים לא קרי להו מולין (ירמות עא.). **במולי עובדי כוכבים.** דכללו ערלים הן. ערלי ישראל בכלל מולים הן כגון שמתו אחיו ממחמת המילה (נדרים לא:).

רבינו חננאל

עובד כוכבים כלל כלל לא ימול והתניא עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה [רופא] עובד כוכבים ורופא כותי ימול עובד כוכבים ואל ימול כותי דברי ר"מ ופרק' כי קא שרי ר"מ ברופא עובד כוכבים מומחה דלא מרע נפשיה דחייש דלמא מסקי עלויה שם רע ואומרים דקטיל לאינשי וכן כי אתא רב דימי אמר עובד כוכבים אם היה רופא מומחה לרבים מותר: הא דתניא ישראל מל כותי אבל כותי לא ימול ישראל מפני שמל לשום הר גרזים דברי רבי יהודה אוקימנא בר' יהודה הנשיא דסבר מנין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה שנאמר ואתה את בריתי תשמור ג) אתה ולא כותי וכ"ש עובד כוכבים ועוד כתיב ועשה פסח לה' הוא שכשר למול אבל עובד כוכבים לא ורבי יוסי חולק עליו ואומר וכי היכן מצאנו בתורה מילה לשמה אלא

ג) נלפלה מזה דלריכו לה גרים חלה לעולם חיפוך חלה הך כריימה דלמוקי לכותי למול ליראל ר"י הגשיא היא ומפיק לה מקרא דלפני כותי חסור למול וע"ש.

רבינו חננאל (המשך)

כותי כיון שהוא מהול מל והולך עד שתצא נפשו ואמרינן מאי טעמא דר' יוסי דכתיב המול ימול יליד ביתך וגו' המול ימול מכל מקום ואפילו כותי: איתמר מנין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה משום רב אמרי ואתה את בריתי תשמור ר' יוחנן אמר מהכא המול ימול יליד ביתך פי' המהול ימול לאפוקי עובד כוכבים דלאו מהול הוא: ואמרינן מכדי רב ור' יוחנן תרוייהו פסלי בעובד כוכבים מאי בינייהו ואמרינן ערבי מהול וגבנוני פי' גבנוני מבני אברהם הם ומהולים ושוכנים בהרי גבנונים לפיכך נקראים גבנונים לרב אפילו אלו שהן מהולים פסולין דלאו בני ברית הן ור' יוחנן אמר כיון שמהולין הן שרי. ומקשינן וכי מולי עובדי כוכבים מהולין נקראין והתנן האומר קונם שאיני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים הנה עובדי כוכבים אפילו הן מולין ערלין הם חשובים אלא איכא בינייהו יהודי ערל מילה כלומר משפחה ידועה כיון שמלין אותן מתים מכח דם המילה לרב מותר כגון זה למול אחרים ור' יוחנן אמר כיון שאינו מהול אסור איני והתנן קונם שאיני אשה איכא בינייהו רב אסר אשה למול דלאו בת ברית היא ור' יוחנן שרי דאשה דמהילא דמיא. ומקשינן לרב איני והכתיב ותקח צפורה צר ודחי קרי ליה ותקח כלומר עשתה אחרים שיקחו וכן פי' ותכרת. איבעי תימא צפורה אתחלה ומשה רבינו גמר המילה: **מתני'**